

NIE MA EWANGELIZACJI BEZ RZETELNEJ FORMACJI ŚWIECKICH W PARAFII

Nie bierzcie więc wzoru z tego świata, lecz przemieniajcie się przez odnawianie umysłu, abyście umieli rozpoznać, jaka jest wola Boża: co jest dobre, co Bogu przyjemne i co doskonałe (Rz 12,2).

Te słowa św. Pawła wzywają do dynamizmu w życiu duchowym każdego wierzącego charakteryzującego się nieustającą przemianą myślenia można powiedzieć wzrostem sumienia. Ta przemiana ma prowadzić do rozpoznania woli Bożej, czego Bóg oczekuje od człowieka jaki ma wobec niego zamiar oraz jaką misję mu wyznaczył. Środowiskiem, w którym się ta przemiana dokonuje jest przede wszystkim parafia. Jan Paweł II w adhortacji *Christifideles laici - O powołaniu i misji świeckich w Kościele i świecie*: wskazuje: *Wszyscy powinniśmy odkryć poprzez wiarę, prawdziwe oblicze parafii, czyli samą „tajemnicę” Kościoła, który właśnie w niej istnieje i działa, której przypada istotne zadanie bezpośredniej i osobistej formacji katolików świeckich [por. CHL 26 i 61].* Parafię trzeba odkryć jako środowisko formacyjne, w którym człowiek rodzi się w wierze, dojrzewa, odkrywa swoje powołanie i znajduje pomoc oraz przestrzeń do jego realizacji. We wspomnianej adhortacji czytamy: *formacja świeckich powinna się znaleźć wśród zadań priorytetowych diecezji i wejść do programów duszpasterskich tak, aby ku niej zmierzały wszystkie wysiłki wspólnoty (kapłanów, świeckich i osób zakonnych) [CHL 57].* W parafii znajdują się środki, możliwości i okazje do spełnienia tego formacyjnego zadania. Przede wszystkim należy wskazać te podstawowe, które, realizowane celowo i integralnie, mogą tworzyć spójny proces formacyjny. Tymi środkami są:

1. Głoszenie Słowa Bożego i nauczania Kościoła.
2. Sprawowanie sakramentów: szczególnie sakramentu pokuty i pojednania oraz Eucharystii.
3. Prowadzenie katechezy dzieci, młodzieży i dorosłych.
4. Organizowanie grup modlitewno - formacyjnych i ewangelizacyjnych w parafii.
5. Budowanie struktur duszpasterskich, charytatywnych i administracyjnych służących parafii.
6. Wizyta duszpasterska.
7. Uwzględnienie kontekstu społecznego, kulturalnego, ekonomicznego i politycznego, w jakim żyje parafia.

8. Budowanie wspólnoty duszpasterskiej, w skład której wchodzi obok kapłanów, sióstr zakonnych, katechetów i animatorów grup również inni współpracownicy duszpasterscy.

Wymienione wyżej dzieła, w mniejszym lub większym stopniu, występują w każdej parafii, ale nie zawsze towarzyszy im świadomość, że mają one służyć formacji. Patrząc na funkcjonowanie duszpasterstwa odnosi się wrażenie, że cały ten ogromny potencjał istniejący w parafii nie jest wykorzystywany w sposób optymalny do realizacji jej misji oraz celu głównego, do jakiego powinna zmierzać wszelka działalność duszpasterska.

Jaki jest główny cel działalności duszpasterskiej?

W adhortacji CHL czytamy: *Podstawowym celem formacji świeckich katolików jest coraz pełniejsze odkrywanie przez nich własnego powołania i coraz większa gotowość do tego, by żyć nim w wypełnianiu własnej misji. To osobiste powołanie i misja określa godność i odpowiedzialność każdego z katolików świeckich i stanowi środek ciężkości całego dzieła formacji. Jej celem jest bowiem pomoc w radosnym i pełnym wdzięczności rozpoznaniu owej godności oraz w wiernym i wspianiałomyślnym podjęciu tej odpowiedzialności* [CHL 58].

Koniecznością jest zatem, aby wszyscy pełniący jakiegokolwiek posługi duszpasterskie, duchowni i świeccy, mieli głęboką i dojrzałą świadomość tego, że ich zadaniem jest prowadzić powierzonych sobie ludzi do odkrywania własnego powołania i misji. Mają uczyć wierzących realizacji tej misji w codzienności ich życia. Zadaniem wszystkich duszpasterzy i ich współpracowników jest ukazanie i zapewnienie ludziom przestrzeni do realizacji ich zadań wynikających z sakramentów.

Trzeba również podkreślić, że każde powołanie i misja w Kościele ma charakter wspólnotowy. Chcąc w sposób właściwy i zgodny z naturą Kościoła realizować to powołanie, konieczna jest przemiana mentalności. Przejście z mentalności indywidualistycznej, która jest dominująca a przecież nie zgodna z Ewangelią, do mentalności wspólnotowej, określanej przez Jana Pawła II duchowością komunii.

Do realizacji tego celu niezbędne jest duszpasterstwo wspólnotowe obejmujące wszystkie powołania duchownych i świeckich. W dekrecie o apostołstwie świeckich czytamy: *We wspólnotach kościelnych działalność ich [świeckich] jest do tego stopnia konieczna, że bez niej apostołstwo samych pasterzy nie może zwykle być w pełni skuteczne. Świeccy bowiem, ożywieni duchem prawdziwie apostołskim, uzupełniają to, czego nie dostaje ich braciom, i pokrzepiają ducha zarówno pasterzy, jak i reszty wiernego ludu* [DA 10].

Do realizacji duszpasterstwa wspólnotowego i formacyjnego nieodzownym jest: określenie wspólnego celu wynikającego z odczytania woli Bożej w aktualnym momencie historii oraz program długoterminowy podzielony na mniejsze etapy.

Aby zapewnić wszystkim parafianom możliwość zaangażowania i współpracy oraz skuteczność w działaniu, potrzebne jest powołanie *struktur komunikacji i uczestnictwa*, dzięki którym każdy będzie mógł w sposób dla siebie właściwy odkrywać i doświadczać współprzynależności, współdziałania i współodpowiedzialności. Chcąc realizować ewangelizacyjno - formacyjny model duszpasterstwa dynamicznego trzeba przechodzić od duszpasterstwa sakramentalizującego, ograniczonego tylko do przychodzących na liturgię lub

do kancelarii parafialnej, do modelu duszpasterstwa ewangelizującego i misyjnego, kierującego swoje działania również do tych, którzy utracili więź z parafią.

Propozycja Parafialnego Programu Odnowy i Ewangelizacji

Od kilkunastu lat doświadczam Duszpasterstwa organicznego, dynamicznego, dzięki mojemu zaangażowaniu w Grupie Promotorów Ruchu dla Lepszego Świata. Grupa ta służy Kościołowi projektami duszpasterskimi w wielu miejscach na świecie. Są one praktycznym przełożeniem nauczania Soboru Watykańskiego II na projekty operacyjne służące do realizacji wskazań soborowych. Głównymi projektami, którymi służy Grupa są: Parafialny Program Odnowy i Ewangelizacji, Diecezjalny Projekt Odnowy i Ewangelizacji, Wstępny Projekt Odnowy Zgromadzeń Zakonnych i inne. Doświadczyłem osobiście skuteczności programu parafialnego będąc proboszczem w parafii św. Barbary w Łęcznej, która do dziś go realizuje. Obecnie służę pomocą w rozpoczynaniu tegoż programu oraz towarzyszę parafiom w jego realizacji w Polsce, na Białorusi, Ukrainie, Mołdawii i Łotwie. Jest to dla mnie fascynujące doświadczenie, które czyni moje życie niezwykle przygodą z Kościołem

Realizacja programu tworzy nowy model duszpasterstwa oparty na budowanych od początku *strukturach komunikacji i uczestnictwa* oraz konstruowanym długoterminowym programie. Najpierw dokonuje się analizy i diagnozy sytuacji parafii celem rozpoznania problemu podstawowego, który uniemożliwia realizację wspólnotowej misji ewangelizacyjnej. Odpowiedzią i niejako antidotum na rozpoznany problem podstawowy ma być programowanie roku pracy duszpasterskiej.

Dzięki temu duszpasterstwo w parafii realizuje kryteria określone przez Sobór i dokumenty posoborowe:

1. Obejmuje swoim zasięgiem wszystkich ochrzczonych oraz ludzi dobrej woli, dociera do wszystkich, nikt nie jest pozostawiony z boku, jednoczy wszystkich na wzór organizmu.
2. Organizuje i integruje wszystkie działania podejmowane przez duszpasterzy na różnych odcinkach, takich jak: katecheza, liturgia, życie rodzinne, młodzież, grupy formacyjne, Caritas, posługi itd.
3. Tworzy całościowy plan rozwoju i wzrostu parafii, dzięki opracowywanemu co roku programowi duszpasterskiemu stosownie do etapu drogi odnowy, który aktualnie realizuje.

Mamy tu do czynienia z duszpasterstwem **wspólnotowym, organicznym i planowanym**.

Duszpasterstwo wspólnotowe realizuje się przez powołanie zespołu duszpasterskiego obejmującego kapłanów i świeckich, którzy wspólnie programują inicjatywy ewangelizacyjne. Wspólnie są też odpowiedzialni za prowadzenie parafii i jej działalność duszpasterską. Czuwają nad realizacją programu, zapraszając do współpracy możliwie jak najwięcej osób. Na zakończenie każdej inicjatywy dokonują oceny, jak przebiegała jej realizacja i w jakim stopniu został osiągnięty zamierzony cel.

Duszpasterstwo organiczne realizuje się przez utworzenie struktur komunikacji, dzięki którym dociera się do każdej rodziny na terenie parafii. Parafię dzieli się na rejony i podrejony. W podrejonie powołuje się postaćców, każdy z nich ma pod opieką około dziesięciu rodzin, które odwiedza niosąc list informujący i zapraszający do wzięcia udziału w przygotowywanym wydarzeniu ewangelizacyjnym. Zadaniem postaćca jest również

angażowanie ludzi do udziału w realizacji wydarzenia i zbieranie informacji zwrotnych od rodzin, które odwiedza.

Duszpasterstwo planowane i programowane realizowane jest dzięki programowi duszpasterskiemu, który opracowywany jest na każdy rok pracy w parafii przez zespół duszpasterski, złożony z duchownych i świeckich. Wspomniany zespół odpowiada za realizację zaprogramowanych wydarzeń oraz dokonuje ich oceny. Przez doświadczenia takiego stylu pracy zespół duszpasterski ugruntowuje swoją wspólnotową świadomość, rozwija swoje umiejętności pracy zespołowej oraz wydoskonala swoje umiejętności duszpastersko - formacyjne. Można powiedzieć że jest w procesie ciągłej przemiany i rozwoju.

Etapy projektu

Droga odnowy i ewangelizacji parafii podąża przez trzy etapy dojrzewania i formacji wyznaczonych przez Rytuał Chrześcijańskiego Wtajemniczenia Dorosłych prowadzących do pełni chrześcijaństwa całej parafii jako podmiotu wspólnotowego.

Pierwszy etap – kerygmaticzny, w tym etapie duszpasterstwo jest prowadzone na poziomie ogólnoparafialnym. Następuje uwrażliwienie całego Ludu Bożego na wartość spotkania, braterstwa, pojednania i Kościoła. Przeżycie doświadczenia tych wartości dokonuje się podczas wydarzeń ewangelizacyjnych i prowadzi w kierunku uwrażliwienia na:

- potrzebę wzajemnego otwarcia się jednych na drugich, doświadczenia wartości spotkania, a także rąk wyciągniętych do powszechnej zgody między ludźmi,
- potrzebę przeżycia Kościoła jako komunii z Bogiem i komunii między sobą oraz doświadczenia braterskiej wspólnoty wierzących w Chrystusa.

Pierwszy etap kończy się powołaniem grup sąsiedzkich, małych wspólnot formacyjnych, które tworzą rodziny mieszkające w sąsiedztwie, w tym osoby już zaangażowane we wspólnotach parafialnych.

Drugi etap - prekatechumenalny, realizuje się przez systematyczną ewangelizację grup sąsiedzkich. Na comiesięcznych spotkaniach podąża się w kierunku ugruntowania trzech podstawowych filarów wiary życia chrześcijańskiego, którymi są: słowo Boże, wiara, osoba Jezusa Chrystusa.

Etap ten kończy się celebracją wydarzenia Synodu Parafialnego. Podczas spotkań synodalnych grup sąsiedzkich, wierni odczytują wezwanie skierowane przez Jezusa do wspólnoty kościelnej, domagające się troski o ludzi potrzebujących, rodziny, młodzież i całą społeczność parafii. Owocem spotkań synodalnych są wypracowane przez parafian Dokumenty, zawierające odpowiedź daną Jezusowi na Jego oczekiwania wobec parafii. Oprócz tego, wierni formułują *wyznanie wiary* w Chrystusa, oparte na ich doświadczeniu Boga, które zostaje sprzężone z *Credo* Kościoła powszechnego.

W trzecim etapie - katechumenalnym dokonuje się systematyczna katecheza we wspólnocie sąsiedzkiej, która prowadzi w stronę uświadomienia sobie i przeżycia tajemnicy Kościoła jako wspólnoty sakramentalnej i służebnej. Na tej drodze doświadczenia i refleksji,

wspólnota przygotowuje własny projekt „drogi”, stając się świadoma swojego „*bycia Kościołem*”.

Celem i sensem tego etapu jest uczynienie wszystkiego, aby wspólnota, która uwierzyła w Chrystusa, przyjęła świadomie i w sposób dobrowolny chrzcielne zobowiązania. Aby dzięki temu osiągnęła swoją dojrzałość wspólnoty apostołskiej w służbie Królestwu Bożemu, która żyje tym, co głosi i celebruje, dając świadectwo miłości Ojca przez Chrystusa i w Duchu Świętym.

PODSUMOWANIE

Realizacja prezentowanego projektu daje wiele możliwości formacyjnych. Rozpoczyna ją formacja grupy animacyjnej, która w sposób świadomy i odpowiedzialny podejmuje współpracę w dziele odnowy parafii i Kościoła. Następnym krokiem jest formacja współpracowników duszpasterskich, którymi są osoby wchodzące w skład nowych struktur parafialnych. Formacja ta dokonuje się przez rekolekcje, sesje, dni skupienia oraz przy spotkaniach operacyjno - strategicznych, takich jak ocena działania i programowanie, przygotowywanie wydarzeń ewangelizacyjnych, rozdanie listu itp.

Warto zauważyć, że w tym przypadku mamy do czynienia z formacją integralną, która odwołuje się do podstawowych potrzeb duchowych człowieka, rozwoju i twórczości, inaczej mówiąc formacji i działania. **Sama formacja bez twórczego zaangażowania po pewnym czasie traci swój sens i prowadzi do kryzysu.** W przypadku osób zaangażowanych w realizację programu, służba, którą pełnią stawia wiele wyzwań, którymi nieraz trudno sprostać samemu. Te trudności pozwala przezwyciężyć systematyczna formacja. Mamy tu do czynienia z formacją dokonującą się przez zdobywanie wiedzy zmieniającej myślenie i z formacją przez działanie, dającą doświadczenie duszpasterskie. Formowani współpracownicy duszpasterscy, stają się z kolei szczególnymi formatorami dla całej parafii poprzez budowanie wzajemnych relacji i dialogu między ludźmi. Dzięki temu powstaje w parafii ferment, ruch, napięcie, dialog. Model życia parafian zmienia się - z modelu rytualnego, stagnacyjnego, milczącego powstaje model dynamiczny, oparty na dialogu i uczestnictwie - powstaje Kościół „mówiący”.

Szczególne rolę formacyjną spełniają realizowane wydarzenia ewangelizacyjne, które wszystkim parafianom dają możliwość doświadczenia wartości, która jest zaproponowana. Wydarzenia te zmieniają mentalność parafian, ponieważ skierowane są do całego człowieka, do jego serca, umysłu i woli. Zmuszają do podjęcia decyzji i działania. Człowiek, który podejmuje decyzje, rozwija się i wzrasta oraz odkrywa siebie jako podmiot w Kościele.

Towarzysząc parafiom realizującym program w różnych krajach doświadczam, a wręcz zadziwiam się otwartością ludzi na formację i współpracę. Oczywiście zdarza się, że w pierwszych kontaktach pojawia się opór spowodowany dotychczasowym modelem tradycyjnego duszpasterstwa. Te spotkania są dla mnie jutrzenką nadziei na nowe funkcjonowanie świeckich w Kościele. Doświadczam również, dużego zatroskania o przyszłość Kościoła i parafii wśród wielu duchownych i świeckich. Cieszę się, że w wielu przypadkach ta troska wyraża się głębokimi poszukiwaniami i wieloma inicjatywami duszpasterskimi, które są zacznym i inspiracją dla innych. Pragnę pozdrowić wszystkich,

którzy noszą w swym sercu ból troski o Kościół i podejmują odważne działania na rzecz własnej formacji i formacji innych do budowania Kościoła jako wspólnoty misyjnej.